

SZENTES és VIDÉKE

A Csongrádvármegyei Gazdasági Egyesület Hivatalos Közlönye.

Megjelen vasárnap és csütörtökön.
Előfizetési ár:
Negyedévre 2 korona 50 fillér. Félévre 5 kor. Egész évre 10 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kossuth-tér, Haris-ház,
hová s kéziratok címzendők.

Hirdetéseket és nyitléri közleményeket:
a kiadóhivatal
mérésékelt áron számít fel.

Rendezett tanácsú városok.

Szentes városnak az a mozgalma, melyben a törvényhozástól és kormánytól, az állam feladatát képező közigazgatási teendők ellátásáért ellenszolgáltatást kér anyagi segély formájában és amelyhez való csatlakozásra az összes rendezett tanácsú városokat körlevélben felhívtuk, — élénk visszhangot kelt országsherte. A mozgalommal a „Magyar Közigazgatás” f. évi 19-ik számában Ehen Gyula orsz. képviselő foglalkozik behatóan. aki — mint Szombathely volt polgármestere — maga is egyike a közigazgatás legalaposabb ismerőinek, és akinek fejtegetéseit éppen azért érdemesnek tartjuk közönségünkkel szó szerint megismertetni a következőkben:

„A törvényhatósági joggal felruházott városok példája nyomán megmozdultak az ország rend. tan. városai is. Kifejezett vágyuk, jogos kívánságuk amazokéval azonos; vagyis annak kivívása, hogy az átruházott hatáskörben teljesített állami funkciók fejében ők is megfelelő ellenszolgáltatásban részesüljenek. E jogos kívánság azonban csak külső forma, melynek lényege sokkal mélyrehatóbb, sokkal megszívlelendőbb, semmint a külső forma azt elárulná. Érzik, tudják Magyarország városai, hogy rájuk az egységes magyar állam kiépítésének hazafias munkájában nagy feladat vár. Érzik és tudják, hogy a bennük rejlő intellektuális erő kifejtésére szervezetük mai keretei nem elegendő alkalmasak; s hogy egyfelől az autonóm jog megfelelő kiterjesztésével nagyobb cselekvési kört, másfelől pedig hivatásuk sikeres betöltésének lehetősége céljából, tevékenységük arányaihoz mért anyagi támogatást kell nyerniük.

A városok közjogi kiváltságainak eltörlésével még nyoma is elenyészett azon régi polgári intézményeknek, melyek visszatükrözték a városok jellegét. Az alkotmány visszaállítása óta pedig nem lett alkotva külön városi törvény, mely statálta volna azon intézményeket, melyek a városoktól joggal elvárható nagy feladatok teljesítésére szükségesek és alkalmasak. A régi szabad királyi és bányavárosok egy része, néhány más várossal együtt a vármegyei törvényhatóságok sorában tűnik el; a vármegyék gyámkodása alá helyezett rendezett tanácsú városokról pedig a községi törvény rendelkezvén, azok csekély eltéréssel, a kis- és nagyközségekkel egyforma szervezetet nyertek.

Már pedig ha az egész világon érvényesülő igazság elve szerint, a városoknak, mint az intellektuális erők középpontjainak hivatása és feladata, hogy azok a nemzeti kultúrának, a közigazgatási életnek, szóval a nemzet anyagi és szellemi fejlődésének elsődrendű tényezői és zászlóvivői legyenek: akkor nincs hamarjában eminensebb feladata a magyar törvényhozásnak, mint megadni a városok részére azon módokat és eszközöket, melyek segítségével a városok várakozó nagy feladatok teljesítésére alkalmasakká váljanak.

Az a kérés szó tehát, mely a törvényhatósági joggal felruházott városok memorándumában a kormányhoz fordul s az a mozgalom, mely ugyanazon célból a rendezett tanácsú városok körében újabb megindult, nem a városoknak önző célok után való törekvése, hanem a stagnációt nem ismerő fejlődés örök törvényéből eredő megnyilatkozás, mely a nemzet aspirációit, a nemzet nagy érdekeit szolgálva, teljes joggal várja indokolt kívánalmainak mielőbbi kielégítését.

A városok intelligens lakosságában ápolni, fejleszteni kell a felebredt polgári szellemet. Az önkormányzati jog kiterjesztésével pedig önbizalmat és egyúttal a szabadabb cselekvés sikerét biztosító felelősség tudatát kell beleültetni a magyar polgárság lelkébe oly mértékben, hogy ébredjen minden városi polgár annak tudatára, hogy azok a becses intézmények, azok a kivivott nagy eredmények, melyek a városoknak hivatásszerűen szerepet juttatnak: arra való, hogy világosságot és termékenyítő meleget árasztó pontjai legyenek az egész nemzet kulturahaladásának és közigazgatási fejlődésének.

Magyarország városainak mozgalma a fejlődésre, a haladásra való vágyást jelenti, éppen azért e jelenséget kicsinyleni, avagy semmibe venni nem lehet és nem szabad. A vágyaknak e kérésellen és önkéntes megnyilatkozása annak felismerését árulja el, hogy a kérdés etikai tartalmán kívül reális célok elérésére is törekednek.

Amennyiben tehát a városok teljes joggal kívánják az állami funkciók méreteinek megfelelő anyagi kártalanításukat, ezen anyagi segítséggel nem a már végsőig kimerített anyagi áldozataiknak könnyítését célozzák, hanem annak lehetőségét kívánják elérni, hogy egy modern város kiépítéséhez szükséges intézmények betartására elégséges anyagi eszközök felett rendelkezzenek.

A 105. rendezett tanácsú város-

nak mozgalma kiegészíti a törvényhatósági joggal felruházott városoknak megkezdett mozgalma, s az ekként teljessé és egységessé vált országos mozgalom biztosabb reménnyel és nagyobb bizalommal tekinthet a jövő elé, mert hiszen a teljes és egységes formában jelentkező mozgalommal szemben már többé nem foglalhat helyet azon kifogás, hogy a kezdeményezett mozgalom nem céloz egyebet, mint a 24 törvényhatósági joggal felruházott város partikuláris érdekeinek megvalósítását.

Midőn egy nagy eszmét vetünk fel, midőn az ország kulturális és nemzeti érdekeinek előmozdítására hivatott nagy eszközök gondolatával foglalkozunk, — akkor nem szabad a partikuláris érdekek szűk körében megmaradnunk, hanem a felvetett nagy eszme szférájába be kell fogadnunk minden oly tényezőt, mely ugyanazon célért lelkesedik, mely ugyanazon nemes törekvéstől van áthatva.

Hisz tudnunk kell azt, hogy a városok által táplált vágy külön törvény nélkül meg nem valósítható. Már pedig a megalkotandó külön városi törvénynek nagy vonásokban, lehetőleg széles körvonalakban minden egyes oly aluklatra ki kell terjesztenie gondoskodását, mely kulturális és közigazgatási hivatásánál és intellektuális erejénél fogva a városokra várakozó nagy feladatok teljesítésére magát képesnek érzi.

Akárhány rendezett tanácsú város ismerünk, mely nem pusztán évi költségvetésének méreteiben, hanem egyéb tekintetben is kiállja a versenyét a törvényhatósági joggal felruházott városok jó részével. E célból is szükséges tehát, hogy a közös célra törekvő mozgalmat kicsiny hiúság és áldatlan versengés meg ne bénítsa, mert az a megalkotandó külön városi törvény úgy sem hagyhatja meg a változott viszonyok és természetes fejlődés sulya alatt elavult régi kereteket, hanem a helyi viszonyok, a rendelkezésre álló értelmi és erkölcsi erők és egyéb fontos tényezők figyelembevételével kell, hogy az a törvény minden városnak, bármely nagyközségnek is, saját autonóm körében érvényesítendő szabad elhatározására bizza, hogy azok a városok mely kategóriájához csatlakozzanak.

Midőn tehát az ország összes városai előtt egy közös érdekű nagy cél lebeg; midőn a közös cél érdekében legjobb egyetértéssel vállvetett közreműködésre van szükség; akkor se ábránd, se téltékenység, se semmiféle em-

beri gyengesség ne rontsa meg a küzdelem erejét.

Az állam részéről nyújtandó segítség pedig nemcsak méltányos és jogos, hanem oly hasznos beruházás értékeivel bír, melynek egyenértékét pénzben kifizetni nem lehet. Az államgazdaságtan bölcsesége és hasznos volta nem azon szűk kerethen mozgó, tisztán egyoldalú pénzügyi szempontok által vezetett fel fogásban rejlik, hogy az államháztartás szükségleteit évi megtakarításokat eredményező adókkal fedezzük, hanem azon szélesebb látókörű, magasabb állami célokat szolgáló eljárásban, hogy tegyen az állam oly beruházásokat, oly befektetéseket, melyek az ország kultúrhaladásának és közgazdasági előmenetelének nagy célját mozdítják elő. A városok igazságos rekompenciájának egyenértéke pedig ily nagy eredményeket lesz hivatva létrehozni.

Örökösödés és egy-gyermek-rendszer.

Az országos magyar gazdasági egyesület kodifikáló bizottsága a f. hó 11-én ülést tartott, melynek főtárgya a hazánk lakossága között divó örökösödési szokások vázlatos bemutatása volt. Az egyesület ugyanis még a múlt évben megkereste az összes közjegyzőket, hogy az örökösödési szokásokat illető megfigyeléseiket közöljék vele. Ez az anyaggyűjtés nem járván a kellő eredménnyel, az egyesület a községit és körjegyzők útján igen tágkörű anyaggyűjtést rendezett, amely munkájában a belügyi kormány is hathatósan támogatta.

B a r o s s János dr., az egyesület kodifikáló bizottságának előadója bejelentette, hogy a vármegyei és községit tisztviselők hazafias buzgalma folytán eddig negyvenhét vármegye területéről érkeztek be az adatok, melyek alapján már képet lehet alkotni azokról a szokásokról, amelyek a gyakorlati életben a nép között érvényesülnek.

Érdekes, hogy a törvényhatóságok 52 szazalékának területén egyáltalán nem érvényesül az egyenlő örökösödési osztály. A magyar és német ajkú földműves lakosságnál igen erős az a szokás, hogy a családi földbirtok egy fiú kezében marad. Míg azonban Németországban e tekintetben a legidősebb fiú a kedvezményezett. tehát majorátusféle örökösödési irány van. addig nálunk legnagyobb részt a legkisebb fiú a családi birtok örökösödési átvétele, vagyis a minorátus rendszerre felé hajlik a népszokás. Az idősebb fiúk korábban elszármaznak az atyai tűzhelytől, elhazasodnak, kereső állásokba jutnak. A birtokot az veszi át, aki úgy-szólván a szülék haláláig velük van, velük dolgozik s az örökség megnyitalkor legközelebb van.

Az egybegyűjtött anyag még nincs részletesen feldolgozva. Nem tudjuk még részletesen valószínű, hogy a többi testvér mi csoda cívek szerint lesz kielégítve, van-e és miben áll a családi birtok átvételének örökösödési kedvezménye? Egy tekintetben azonban már teljes információt adhatunk ma is.

Azokon a vidékeken, ahol erős a fent említett örökösödési népszokás, egyáltalában ritka a családi szaporodás mesterséges korlátozása: az egy-, vagy két gyermek-rendszer. Például Moson vármegyében, ahol az egy fiú öröklése a földbirtoknak általában uralkodik, a nép természetes szaporodásának korlátozása egyáltalában nem gondol. Azokban a vármegyékben pedig, ahol a nép jogi tudás-

köre csak az egyenlő osztály örökösödési intézményét ismeri, az egy-gyermek-rendszer a túlnyomó, főleg a birtokos parasztság körében.

Az adatgyűjtésre használt kérdőíveknek van egy rovata, mely azt kérdezi, hogy mi az oka a családi szaporodás korlátozásának? Erre a kérdésre a beérkezett válaszok egyhangulag azt felelik, hogy a birtoknak a szétosztástól való megvédelmezése.

Ugy látszik tehát, hogy a szervezett adatgyűjtés ugyanarra a következtetésre vezet, amit eddig számos magán szakember csak szóróványos tapasztalásból merítve, mondott és amiről már mi is többször írtunk, hogy az egy-gyermek-rendszer és a családi vagyion egyenlő örökösödési osztálya egymással okozati összefüggésben van és a jómódú birtokos parasztság, amikor csak egy gyermeket nevel föl, tulajdonképpen nem utódait, hanem a birtokot védi. Ha pedig a törvényes intézmények megadják a módot arra nézve, hogy a családi birtok szétfoszlását az atya halála utánra is megakadályozhatja s azt egészben egy gyermekének adhatja át, de a nélkül, hogy azt a többi örökös-társak érdekében tüsterhelje, — akkor megszűnnek az okok is, amelyek földművelő parasztságunk legértékesebb elemeinek szaporodását legnagyobb részben akadályozzák.

Az orsz. gazd. egyesület anyaggyűjtése arra is vall, hogy népünk jogi érteke egyáltalán nem idegenkedik a törzsöröklésszerű intézménytől s azok az emberek, akik örökösödési irott jogunkban ez intézményeknek tért akarnak szorítani, hazai talajon allanak és egyáltalán nem valódiak azzai, hogy a német Anerbenrechtet akarják hozzánk átültetni.

Ujdon s á g o k

Szentes, 1903. 14. május.

— Városi közgyűlés. Szentes város képviselőtestülete f. hó 18-án délelőtt 9 órakor, a túl a kurcai tanácskozó teremben közgyűlést tart, melynek jelentősebb ügyei a következők: Polgármester jelentése az 1902. közigazgatási év lefolyásáról. — A kisvölgyalji útca feltöltése tárgyában tett interpelláció tárgyalása. — A polgári leanyiskola állomása ügyében leérkezett miniszteri határozat. Jelentések a téglaháztelep értékesítése, az állategészségügyi kórház részére szükséges dögterek megvásárlása, a mucsihíton felállítandó csendőrszék és a határban ez évben foganatosítandó kataszteri felmérések ügyében

— Rákóczy-ünnep a főgimnáziumban. Az állami főgimnázium Horváth-Mihály önképzőkörre f. hó 17-én, vasarnap délelőtt 10 órakor, az intézet tornacsarnokában Rákóczy-ünnepet rendez, melyen a szüléket és tan. ügybarátokat szívesen látja vendégül az igazgatóság. A hazafias szép ünnep műsorát lapunk legközelebbi számban fogjuk közölni.

— Előzetes vizsgálat a tanfelügyelő ellen. Ez a legújabb szenzációja vármegyei közéletünknek. Csak kevesen — a beavatottak tudták, hogy K e l e m e n Béla dr., K u b i k Béla és B a b o Mihály orsz. képviselők közvetlenül a közoktatásügyi miniszternél tettek följelentést T e r g i n a Gyula dr. királyi tanfelügyelő ellen, azt a vádat emelve ellene, hogy az 1901—1902. évi országyűlési képviselőválasztások idején, melyek a tápié kerületben voltak, a 48-as pártállású tanítókat fejelemi eljárásokkal üldözte, holott a szabadelvű párti tanítókkal igen kegyesen bánt. A följelentést a miniszter kiadta a tan-

felügyelőnek, igazoló jelentéstétel végett. A tanfelügyelő az igazoló nyilatkozatában az ellene fölhözött vádakról, pontról-pontra megfelelt és előadásán igazolására tanúk kihallgatását és okmányok beszerzését kérte. Mivel pedig nyilatkozatában nagy súlyt helyezett arra, hogy az ellene emelt politikai vádak tisztázatlanok, egyenes kérelem fordult a miniszterhez és kivánta, hogy ellene a fejelemi eljárást megelőző vizsgálatot rendelje el. A miniszter saját hatáskörében nem intézkedett, hanem az összes iratokat a várm. közig. bizottsághoz küldte le, mert ennek hatáskörébe tartozik, hogy ez ügyben első fokon intézkedjék. A bizottság a legutóbb tartott ülésén, a tanfelügyelő kívánságához képest elrendelte az elővizsgálatot és annak fogantatásával, C i c a t r i c s Lajos dr. alispán cinökléte alatt, F e k e t e Márton és K i s s Zsigmond bizottsági tagokat bízta meg,

— Megyei munka a kubikosoknak. A vármegyei közigazgatási bizottság szombati üléséről referálva, hirt adunk róla, hogy C i c a t r i c s Lajos dr. alispán, a megyében érezhető nagy munkahiányra való tekintettel felhatalmazást adott magának a múltá kiépített tervezett szeged-csongrádi között csongrád-csanyai szakaszán a földmunkának közvetlenül a megyebeli földmunkások által, még az építési terv végleges megállapítása előtt való megépíttetésére. A bizottság az alispánnak erre a felhatalmazást meg is adta és így az alispán már a f. hó 11-én kint járt Csongradon W e i s z Zsigmond kir. államépítészeti hivatali mérnökkel és 17 600 köbméter földmunkát gyalogos munkásoknak, 19 625 köbméter földmunkát pedig kocsival dolgozó napszamosoknak adott ki, mely munkánál 300 gyalogos és 150 kocsi napszamos az aratás megkezdéséig állandó foglalkozást talál. A munka egy részét mindszentiek kapták. A munkálatokat, Csongrádtól kiindulva, még e hét folytán megkezdik.

— Vád alá helyezett volt képviselő. A szegedi büntetőtörvényszék a csongrádi képviselőválasztás eseményeiből kifolyólag bünyű tárgyalást indított B a r o s s János dr. volt csongrádi képviselő ellen az alapon, hogy a polgárok képviselőválasztói joga ellen a büntetőtörvénykönyv 186. §-ába ütköző büntetendő cselekményt követett el, mert etetett és itatott. Az ügyesség vádirata ellen B a r o s s János dr. kifogásokkal élt, melyeket azonban a törvényszék vadtanácsa most elvetett és vád alá helyezését kimondotta. Ilyenformán a szegedi törvényszék nagytermében folyik majd le legközelebb a csongrádi képviselőválasztás utójátéka.

— Kőmives- és ács-segédék sztrájkja. Jelvénya van mindennek: a himlőknek vörhenyeknek és más egyéb ilyen lazás betegségeknek éppen úgy, mint a sztrájkoknak, ami különben szintén lazás betegség, — a léleknek izgalmain alapuló. Hogy a fővárosban sztrájkoltak az építő ipari munkások, hogy ez a láz állapot elharapódzott Szegedre és a vidék más nagyobb városába: szinte természetesnek találjuk, ha járványos vándorlásában ez a baj nálunk is kiütöközt; de ez is fog aludni — azt hisszük, minden nagyobb kártétel nélkül — éppen úgy, mint ahogy elmúlt a fővárosban, el Szegeden és egyebütt. A sztrájkra különben a mi kőmives és ács-ipari munkásaink napok óta készülődtek; valóságban azonban csak tegnap reggel óta állott be teljes mértékben a sztrájk, amikor a nagyobb építkezéseknél foglalkoztatott munkások nem álltak többé

LEGJUTÁNYOSABB CSÉPLÉSI SZÉN

az elsőrendű tatai brikett és tatai darabos szén.

3-1

A porosz szenet is teljesen pótolja.

PONTOS ÉS GYORS KISZOLGÁLÁS!

Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat

Budapest, V., Erzsébet tér 19.

Mucsiháton

a Horváth Mihály-féle tanya föld, kedvező feltételek mellett örök áron eladó.

3-1

Dr. Polacek Albert.

Két lóra való parádés és ígás-szerszám eladó.

Hol? Megmondja a kiadóhivatal. 2-1

Férfiak ingyen kapnak

egy legújabb találmányú gyógyszer, mely az elvesztett erőt visszaadja. Mindazok, akik érte irnak, ingyen kapnak egy próbacsomagot, egy 100 oldal vastag könyvvel együtt, postaszállítmányként, jól becsomagolva. A legcsudálatosabb csodagyógyszer ez, mely már ezeket megmentett, akik ijákorai kicsapongások folytán erejüket veszítették vagy ezenközben betegségekhez szereztek. Ez okból elhatározta az intézet, mindenkinek — aki kéri — egy csomag gyógyszert magyarázó könyvecskével díjtalanul küldeni. E házi szerrel otthon gyógyítható a baj és mindenki, aki ijákorai kicsapongások folytán nemi bajokban, szellem-gyengeségben vagy chronikus betegségben szenved otthon gyógyíthatja magát. Ez a gyógyszer közvetlenül ama szervekre hat, melyek erősítésre szorulnak és csudás eredménnyel gyógyítja meg az évek óta állandóan beteget is. Öregnek és ifjak irhatnak, az alatt jelzett címen a „State Medical Institute”-nak, honnan a próbacsomagot címünkre azonnal megküldik. Az intézet első sorban azokat akarja megmenteni, akik gyógykezelésük végett otthonukat el nem hagyhatják. A próbacsomag is megmutatja, milyen könnyen lehet e borzalmas betegségek-ből otthon is kigyógyulni. Az intézet nem tesz kivételt. Mindenki, bárhonnan magyarul is írhat a gyógyszerért, amire a legnagyobb diszkrétó mellett díjtalanul elküldik neki a próbacsomagot a magyarázó könyvvel együtt. Irjon tehát — akinek kell — mindenképp azonnal. A küldemény olyan szépen van csomagolva, hogy senki se tudja meg a tartalmát. A levelet így kell megcímezni: State Medical Institute 6901 Elektron Building, Fort Wayne, Ind. Amerika és minden levél portómentesen küldendő.

Legnagyobb nyere-mény esetleg 600000 márká

Szerencsese jelentés!

A nyere-ményekért az állam szavatol

Meghívás a Hamburg állam által biztosított nagy pénzsorsjáték nyere-mény esélyeiben való részvételre, amelynek 11 millió 306.390 márkát okvetlenül nyernie kell. Ez előnyös pénz sorsjáték főnyere-ményei a következők: a lehető legnagyobb nyere-mény a legszerencsésebb esetben 600000 márká.

1 jutalom	ára	300000 márká	1 nyere-mény	ára	40000 márká
1	200000	4	nyere-mény	30000	4
1	60000	5	nyere-mény	20000	5
1	50000	2	nyere-mény	15000	2
2	40000	16	nyere-mény	10000	16
1	35000	55	nyere-mény	5000	55
1	30000	103	nyere-mény	3000	103
1 nyere-mény	100000	155	nyere-mény	2000	155
1	80000	616	nyere-mény	1000	616
1	60000	14	nyere-mény	500	14
1	50000	1022	nyere-mény	400	1022

A sorsjáték, mely 7 osztályból áll, összesen 115000 sorsjegyből áll, melyekből 55.755 nyere-ménye és 8 jutalom esik, úgy, hogy csaknem fele a sorsjegyeknek biztosan nyer. Különös figyelmet érdemel a játék terv lényeges megjavítása, melynek folytán lehetséges, hogy a játékos ne — mint eddig — csak az utolsóánál, hanem már az első húzásánál is nyerhessen egy jutalomdíjat.

A legmagasabb nyere-mény az I. osztályban, a legszerencsésebb esetben 50000 márká, mely a II. osztályban 50000 a III.-ban 60000, a IV.-ben 70000, az V.-ben 80000, a VI.-ban 90000 és a VII. ben 600000 márká.

Az első osztályra, melynek húzási hatóságilag van megállapítva, a sorsjegyek ára: **Egész sorsjegy csak 7 korona Fél sorsjegy csak 3. 50 korona Negyed sorsjegy csak 1.75 korona.**

A következő osztályok betétei, valamint a pontos nyere-ményjegyzék az állami címerrel ellátott hivatalos sorsolási tervezetből látható, melyet kívánatra ingyen és bérmentve előre megküldök.

A résztvevők mindegyike a húzás után azonnal megkapja tőlem, külön felszólítás nélkül, a hivatalos sorsolási jegyzéket.

A nyere-ménypénzek kifizetését és szétküldését az érdekeltekhez azonnal közvetlenül és titoktartás mellett eszközölöm.

Megrendeléseket postautalványon vagy utánvétellel kérek.

A hivatalos közlése folytán forduljon tehát azonnal de legkésőbb

f. évi május 28-ig bizalommal

Heckscher Samuel sen. banküzletéhez Hamburgban.

Szép bajusz

nyerhető

a híres hajdúsági

Bajuszpedró

használata által

Kapható SZENTESESEN

a Gömbös-féle „MAGYAR KIRALY”

gyógyszertárban

MÜLLER gyógyszerésznel.

Egy doboz ára 50 fillér. 15-12